

Érdeemes a Roth által javasolt kutatási feladatokon elgondolkodni, és rámutatni arra, hogy a magyar erdészeti kutatás legjobbjai már egy jó évszázada megfogalmazták a legfontosabb kutatási témákat. Ezek számottevő része szerény vagy semmilyen támogatást nem kapott.

A II. világháborúig végzett kutatások az ismertetett problémák, a kellő támogatottság hiányának ellenére számos témakörben jártak nemzetközileg is figyelemre méltó eredményekkel.

Külön érdemes értékelni a természetes felújítási kísérleteket. A természetes felújítás gyakorlati alkalmazása a magyarországi erdőgazdálkodás állandó törekvése volt, és az napjainkban is. Bizonyosra vehető, hogy a jövőben a jelentősége tovább növekszik. A témával kapcsolatos módszeres kísérleteket Roth Gyula 1905-ben fenyőállományokban kezdte el, majd Trianon után lombos faállományokban folytatta. Ennek a jelentőségét fokozta az 1920-ban kiadott erdőrendezési utasítás, amely szakítani kívánt a régi tarvágásos üzemmóddal. A szálaló vágásos eljárásra Kaán Károly hívta fel a figyelmet 1903-ban. A diósgyőri kincstári erdőbirtokon történt természetes felújítások első eredményeit már 1930-ban közölték. Kisebb-nagyobb különbségekkel kiala-

Kozma László **Magyar erdők**

Fenyőlombok és tölgyek, hársak
Zúgnak, zúgnak a magyar erdők
És üzennek az elmúlásnak.

Hófelhőben viharzó sorsnak
Ezt üzenik a magyar erdők:
Rügyeznek, élnek és dalolnak.

Törhetik barbár, vad csapások,
Mert megújul a magyar erdő.
Eddig minden csapást kiállott.

És ezt zúgta a lombok zöldje:
A hegyeken át ezer karral,
Meghajló ággal fogjunk össze.

És nem ver le a vész, ha támad.
Ezt üzenik a magyar erdők
Zöld levéllel a pusztításnak.

Kálváriás ösvényen járok
És hallgatom az erdő hangját,
A megújuló imádságot.

S látom: míg bíbor sugarat szór
A bukó nap, a téli alkony, -
Hajtás fakad a holt avarból,
És madár kiált messze hangzón.

kultak az országban a helyi fokozatos felújító vágások (Sárvár Farkaserdő, Bakony, Sátorhegység). Ezek biológiai és technikai vonatkozásait a kísérletekkel kívánták tisztázni. Annak ellenére, hogy a természetes, magról való erdőfelújítást hivatalos és magánszervek hosszú évtizedek (legalább két évszázad) óta szorgalmazták, és napjainkban is egyaránt vezértémája a kutatásnak és a gyakorlatnak, mégsem sikerült mindaddig a kívánt mértékben és minőségben elterjeszteni.

A II. világháborúig végzett kutatások között az *alföldfásítási* kísérleteket külön érdemes kiemelni. Az erdőterület növelése és a faínség csökkentése és nem kevésbé a homok- és a szikes talajok hasznosítása, valamint a környezeti tényezők javítása miatt a fátlan alföld erdősítése az erdőben szegény országban elsőrendű feladat volt. Ezt szolgálta az 1920-ban alapított kecskeméti homokfásítási kísérleti, és az 1924-ben alapított püspökladányi kísérleti telep.

A *fafajmegválasztás* témája már a 19. században is foglalkoztatta a magyarországi szakembereket. Az „akáckérdés” több, mint egy évszázada szolgál szakmai viták témájául. Bár nem őshonos fafaj, megtelepítése után hamarosan már nemzetközileg is „magyar fa”-ként emlegették. A fafajpolitikai kérdések között éppúgy, miként a kutatási témák sorában, az ezredfordulón is központi helyet foglal ez a jelentős „hazai” fafaj.

Az *erdők fatermésének*, az élőfakészlet, a fanövedék alakulásának a meghatározása, ezek minőségének javítása, mennyiségének gyérítések útján való növelése már a 18-19. században is a kiemelt kérdések között szerepelt. A „Korán, gyakran, mérsékelt” elv fokozatosan felváltotta a régebbi irányelveket, amelyek értelmében csak az elszáradt, beteg fákat termelték ki a gyérítések során, hogy a koronák záródása fennmaradjon. A gyérítési kísérleteket főleg német mintára (*Hartig, Heck, Kraft* stb.) Roth professzor vezetésével Magyarországon is elkezdték.

Fatermési kutatások keretében *hazai fatermési táblákat* az első világháború előtt nem szerkesztettek. Hazánkban a második világháborúig főleg német fatermési táblákat használtak. 1933-ban *Fekete Z.* az Alföldön akác fatermési próbaterületeket létesített, akácra és tölgyre fatermési táblákat szerkesztett. Ebben az időszakban dolgozták ki a mintaterületek felvételének és a fatermési, valamint a fatömeg-táblák szerkesztésének a metodikáját.

Az *erdővédelem* kutatására az Erdészeti Kutató Intézetnek nem volt számottevő lehetősége. Az Erdőmérnöki Főiskola illetékes tanszékei természetesen foglalkoztak az erdővédelem átfogó és részletkérdéseivel, amennyire ezt idejük és az anyagi támogatás lehetővé tette.

A második világháborúig folytatott magyarországi erdészeti kutatások eredményei arányosak voltak ezen kutatások támogatásának igen szerény mértékével. A kutatásban alkalmazott szakemberek buzgalma és hozzáértése azonban sok esetben lehetővé tette a támogatásokat jóval meghaladó eredmények elérését.

A II. világháborús évek idején az erdészeti kutatás gyakorlatilag szünetelt. *Magyar Pál* professzor törekedett a minimálisra zsugorodott előfeltételeket hasznosítani. A gyakorlat gondja abban az időben nem az erdőfejlesztés, a kutatás támogatása és eredményeinek hasznosítása volt. A háború súlyos károkat okozott az erdőkben is. Ekkor csak az lehetett a kutatás feladata, hogy a kísérletek dokumentumait mentse és a korábbiakat megőrizze.

Az ismertetett kutatási eredmények és a gyakorlati tapasztalatok hasznosítására szélesebb körben akkor került sor, ha az erdőtulajdonos érdekeinek a megvalósulása, elsősorban jövedelme ezáltal kedvezően alakult. Az érdekek, a szakértelem, az erdészettel kapcsolatos jogszabályok betartása és még több kisebb-nagyobb tényezőnek összhatásaként alakult a magyarországi erdők állapota, stabilitása, minősége és produktivitása olyanná, amelyet a második világháború után, mint örökséget vett át a magyar erdészettársadalom, majd az erdészeti kutatás, hogy egy újabb időszakot indítson el gyökeresen megváltozott helyzetben a magyarországi erdőgazdálkodás, a magyar erdészeti kutatás és oktatás történetében. „A múlt öröksége” sem az erdők állapotát, sem az erdészeti kutatás helyzetét tekintve nem volt a jövőre nézve biztató. Az erdészeti kutatás szünetelt.

A második világháború utáni erdészeti kutatás

Az erdők 90%-ának államosítása és lehetőség szerint egy tömbben való meghagyása, feldarabolásuk meggátolása nemcsak erdőgazdálkodási, hanem erdészeti kutatási szempontból is számos előnyt ígért. Erre a korábbi évtizedekben *Kaán Károly* és *Fekete Zoltán* is utalt, amikor az erdészeti kísérleteket